

บทที่ 2

การให้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการสำรวจโดยแบบสอบถามที่ส่งไปยังทุกคณะ สถาบัน ศูนย์ สำนักของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และการติดต่อขอสัมภาษณ์ พบว่าจาก คณะ ศูนย์ สถาบัน สำนัก รวมทั้งสิ้น 21 หน่วยงาน มีหน่วยงานที่ตอบกลับมาว่ามีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านรวม 11 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 52.3 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะหน่วยงานระดับคณะ (ไม่รวมบัณฑิตวิทยาลัย) ซึ่งมีทั้งสิ้น 15 คณะ จะพบว่ามีคณะที่มีโครงการความร่วมมือ 10 คณะ คิดเป็นร้อยละ 66.6 สำหรับหน่วยงานที่เทียบเท่าคณะ คือ ศูนย์ สถาบัน สำนัก นั้นพบว่า มีหน่วยงานเดียวจาก 6 หน่วยงานที่มีโครงการความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

คณะและสถาบันที่มีโครงการความร่วมมือทั้ง 11 หน่วยงาน มีโครงการรวมทั้งสิ้น 38 โครงการ มูลค่าโครงการรวม 48,788,667 บาท โครงการความร่วมมือส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทโครงการฝึกอบรมระยะสั้นที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว โครงการศึกษาระดับปริญญาตรีโครงการเดียว และโครงการวิจัยและประสานงานเครือข่ายวิจัย มี 3 โครงการ

หน่วยงานที่มีโครงการมูลค่าสูงที่สุด คือ สถาบันวิจัยและพัฒนา ร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งมีโครงการ 2 โครงการมูลค่ารวม 12 ล้านบาท งบประมาณดังกล่าวส่วนใหญ่จะใช้จ่ายในรูปทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่เข้ามาศึกษาและพำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน สำหรับหน่วยงานที่มีจำนวนโครงการมากที่สุด คือ คณะพยาบาลศาสตร์ มีโครงการความร่วมมือรวม 11 โครงการ ทั้งหมดเป็นโครงการฝึกอบรมหรือดูงาน

รายชื่อคณะที่ให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้าน จำนวนโครงการ และงบประมาณ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : คณะและหน่วยงานระดับคณะที่ให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้าน จำนวนโครงการ และมูลค่าโครงการของทุกคณะและหน่วยงานระดับคณะ พ.ศ. 2534 - 2537

คณะที่ให้ความร่วมมือ	จำนวนโครงการ	มูลค่าโครงการ (บาท)
เกษตรศาสตร์	6	8,937,480
เทคนิคการแพทย์	3	10,305,000
พยาบาลศาสตร์	11	6,274,700
แพทยศาสตร์	1	320,000
สาธารณสุขศาสตร์	2	9,352,000
วิศวกรรมศาสตร์	3	ไม่มีข้อมูล
เทคโนโลยี	2	489,487
วิทยาการจัดการ	5	1,020,000
ศึกษาศาสตร์	1	90,000
สถาปัตยกรรมศาสตร์	1	ไม่มีข้อมูล
สถาบันวิจัยและพัฒนา (ร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)	2	12,000,000
รวม	38	48,788,667

2.1 ประเทศที่รับความร่วมมือทางวิชาการ

การให้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในช่วงเวลาที่สำรวจ (พ.ศ. 2534-2537) พบว่า ครอบคลุมประเทศต่างๆ รวม 22 ประเทศ ในทวีปเอเชียและแอฟริกา ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม เมียนมาร์ จีน ภูฏาน บรูไน อินโดนีเซีย ฟิจิ อิหร่าน อินเดีย มาเลเซีย มัลดีฟ เนปาล ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา เคนยา ทานซาเนีย วานาตู ซามัว ตูวาลู และแซมเบีย

ประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มแม่น้ำโขงทั้ง 5 ประเทศ คือ ประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า และจีน (ตอนใต้) ล้วนได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากมหาวิทยาลัย แต่ได้รับในระดับที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประเทศลาวเป็นประเทศที่ได้รับความร่วมมือสูงสุดจากทั้ง 22 ประเทศ คือ ได้รับความร่วมมือรวม 26 โครงการ จาก 38 โครงการ ประเทศกัมพูชาได้รับ 10 โครงการ ประเทศเวียดนามได้รับ 8 โครงการ ประเทศจีนได้รับ 2 โครงการ สำหรับประเทศพม่าได้รับเพียง 1 โครงการ สำหรับประเทศในทวีปแอฟริกาที่ได้รับบริการทางวิชาการทั้งหมดเป็น

ความร่วมมือในโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลอนามัยชุมชนแม่และเด็กของคณะพยาบาลศาสตร์

2.2 ขอบเขตเนื้อหาการให้ความร่วมมือทางวิชาการ

ขอบเขตเนื้อหาการให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้าน จากการสำรวจพบว่ามีค่อนข้างกว้างขวาง ครอบคลุมสาขาที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศ เช่น ด้านการเกษตร การแพทย์และสาธารณสุข การจัดการธุรกิจและการลงทุน การพัฒนาอุตสาหกรรม การศึกษา สถาปัตยกรรม การพัฒนาชนบทและสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

เกษตรกรรม

- การพัฒนาเกษตรกรรม
- การส่งเสริมการเกษตร
- ระบบนิเวศเกษตร
- การวิเคราะห์ระบบทรัพยากร

การแพทย์และสาธารณสุข

- การฝึกอบรมแพทย์ทางด้านออร์โธปิดิกส์
- กายภาพบำบัด
- การตรวจห้องปฏิบัติการ
- การฟื้นฟูคนพิการทางกายภาพบำบัด
- โภชนาการและสุขภาพของหญิงวัยเจริญพันธุ์
- การบริหารการสาธารณสุขมูลฐาน
- การวางแผนครอบครัว
- การผดุงครรภ์
- การจัดหลักสูตรและการสอนทางการพยาบาล
- การพัฒนาสุขภาพสตรี
- การพยาบาลและการบริหารการพยาบาลเด็ก
- การพยาบาลอนามัยชุมชนแม่และเด็ก
- การบริหารจัดการในงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคพื้นฐาน
- การจัดการครอบครัว

วิทยาการจัดการ

- การจัดการการเงินและการบัญชี
- การส่งเสริมการส่งออก การเลือกสินค้า ตลาด และผลิตภัณฑ์
- การส่งเสริมการลงทุนของต่างประเทศ
- การศึกษาความสนใจในการลงทุน

การขึ้นทะเบียนธุรกิจ

การพัฒนาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

การศึกษา

เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา

เทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์

การทำแผนที่ธรณีศาสตร์ การแปลความหมายข้อมูลทางธรณีวิทยา

การพัฒนาชลประทานขนาดเล็ก

การออกแบบโครงการชลประทานและการใช้ประโยชน์ดูแลรักษา

สถาปัตยกรรม

การออกแบบศูนย์วัฒนธรรม

การพัฒนาชนบทและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาชนบทผสมผสาน

การพัฒนาการเกษตรผสมผสานและเกษตรยั่งยืน

การวางแผนโครงการพัฒนาแบบประชาชนมีส่วนร่วม

การติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาชนบท

การวางแผนและจัดการป่าชุมชน

การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมในชนบท

การพัฒนาสินเชื่อเพื่อการเกษตร

การวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

การศึกษาและวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจและสังคมชนบท

การประเมินสภาวะชนบทแบบเร่งด่วน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ชุมชน

การวิจัยระบบเกษตร, ระบบการทำฟาร์ม

2.3 สถานที่ดำเนินการ

การอบรมและการดำเนินงานโครงการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62) จัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นที่น่าสังเกตว่าประมาณ 1 ใน 3 ของโครงการ จัดขึ้นหรือมีส่วนของการศึกษาดูงาน หรือการฝึกปฏิบัติการนอกมหาวิทยาลัย เช่น ตามโรงพยาบาลชุมชน โครงการพัฒนาในพื้นที่ส่วนราชการ และตามหมู่บ้าน สำหรับโครงการที่จัดในต่างประเทศมีเพียง 4 โครงการ (ร้อยละ 5) ซึ่ง 3 โครงการจัดที่ประเทศลาว และอีก 1 โครงการที่ประเทศกัมพูชา

2.4 ประเภทโครงการ

โครงการให้ความร่วมมือแก่ประเทศเพื่อนบ้านของมหาวิทยาลัยขอนแก่น สามารถจำแนกประเภทตามลักษณะของบริการทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยให้แก่ประเทศเพื่อนบ้านเป็น 6 ประเภทคือ โครงการฝึกอบรม โครงการศึกษาระดับปริญญาโท โครงการวิจัย โครงการประสานเครือข่ายวิชาการและวิจัย โครงการออกแบบสถาปัตยกรรม และโครงการที่ปรึกษา

โครงการประเภทที่เกิดขึ้นมากที่สุด และมีมูลค่าสูงที่สุด คือโครงการฝึกอบรม ซึ่งมีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 21.6 ล้านบาท โครงการประเภทโครงการวิจัยและประสานเครือข่ายวิจัย แม้จะมีมูลค่างบประมาณค่อนข้างสูง คือ 9.3 ล้านบาท และ 7.8 ล้านบาท ตามลำดับ แต่ในมูลค่าดังกล่าวประกอบด้วยโครงการเพียง 3 โครงการ เนื่องจากมี 2 โครงการที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 : ประเภทโครงการและมูลค่าของโครงการในแต่ละประเภท

ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ	มูลค่า (บาท)
ฝึกอบรม	32	21,636,667
ศึกษาระดับปริญญาโท	1	10,000,000
วิจัย	2	9,300,000
ประสานเครือข่ายวิชาการและวิจัย	1	7,800,000
ออกแบบสถาปัตยกรรม	1	ไม่ระบุ
ที่ปรึกษา	1	52,000

สำหรับข้อมูลโดยสรุปของโครงการแต่ละประเภท มีดังต่อไปนี้

2.4.1 โครงการฝึกอบรม

โครงการความร่วมมือส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือด้านการจัดฝึกอบรม จากโครงการทั้งหมด 38 โครงการ พบว่า มีโครงการถึง 31 โครงการ ที่เป็นโครงการฝึกอบรม มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 21,636,667 บาท โครงการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นโครงการที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว โครงการที่จัดประจำต่อเนื่องมีเพียง 3 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการฝึกอบรมการพยาบาลอนามัยชุมชนแม่และเด็ก โดยคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งจัดประจำทุกปีๆ ละ 1 รุ่น และได้จัดมาแล้ว 8 รุ่น (2) โครงการอบรมการวิเคราะห์ระบบทรัพยากรเพื่อพัฒนาชนบท โดยคณะเกษตรศาสตร์ ซึ่งมีโครงการจัดเป็นประจำทุกปี แต่ในปีสำรวจเพิ่งเริ่มจัดเป็นปีแรก และ (3) โครงการฝึกอบรมในโครงการฟื้นฟูคนพิการทางกายภาพบำบัด โดยคณะเทคนิคการแพทย์ ในระยะ 1 ปี มีการอบรม

บุคลากรประเภทต่างๆ และการฝึกปฏิบัติระยะยาวซึ่งใช้เวลา 6 เดือน - 1 ปี ต่อคน เช่น อบรม
นักกายภาพบำบัด พยาบาลหัตถ์ผ่าตัด หมออดมยา และหมอกระดูก รวมทั้งสิ้น 10 คน รวมไปถึง
การช่วยวางแผนในการจัดซื้อเครื่องมือผ่าตัดคนพิการด้วย

2.4.2 โครงการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท

โครงการจัดการศึกษาในระดับปริญญาโท มีเพียง 1 โครงการได้แก่ โครงการหลักสูตร
การจัดการพัฒนาชนบท (Master of Rural Development Management Program-MRDM) มี
มูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 10 ล้านบาท ในระยะเวลาโครงการ 5 ปี เป็นโครงการจัดการศึกษา
ระดับปริญญาโทสอนเป็นภาษาอังกฤษ เริ่มมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 ในปีที่ผ่านมาโครงการ
ได้ผลิตบัณฑิตไปแล้วรวม 2 รุ่น จำนวน 31 คน จากประเทศไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม
จีน ญี่ปุ่น เนปาล และอินโดนีเซีย ในระยะเวลาโครงการ 5 ปี คาดว่าจะผลิตบัณฑิตทั้งสิ้น
ประมาณ 70 - 80 คน หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาคือ สถาบันวิจัยและพัฒนา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย และมีคณาจารย์จากอีกหลายคณะร่วม
ในการสอนและควบคุมวิทยานิพนธ์ เช่น คณะเกษตรศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์
แพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

2.4.3 โครงการวิจัย

โครงการวิจัยมี 2 โครงการ มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 9.3 ล้านบาท ได้แก่

2.4.3.1 โครงการวิจัยความสนใจในการลงทุนและการร่วมทุนของนักธุรกิจไทยที่มี
ต่อกลุ่มประเทศอินโดจีน โดยคณะวิทยาการจัดการ ครอบคลุมประเทศลาว กัมพูชา และ
เวียดนาม

2.4.3.2 โครงการภาวะโภชนาการและสุขภาพของหญิงวัยเจริญพันธุ์ โดยคณะ
สาธารณสุขศาสตร์ เป็นโครงการที่เน้นการสร้างบุคลากรด้านการวิจัยให้แก่ประเทศลาว มีการ
อบรมการเขียนโครงการวิจัยและการเก็บข้อมูลด้านโภชนาการและสุขภาพของหญิงวัยเจริญ
พันธุ์

นอกจากนี้ โครงการประสานงานเครือข่ายวิชาการและวิจัย (ดู 2.4.4) ก็มีงานด้าน
วิจัยในประเทศที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเป็นองค์ประกอบหลักของโครงการเช่นกัน

2.4.4 โครงการประสานงานเครือข่ายวิชาการและวิจัย

โครงการในลักษณะนี้มีเพียง 1 โครงการคือ โครงการเครือข่ายการศึกษาระบบนิเวศ
เกษตรระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ (Southeast Asian University
Agroecosystem Network-SUAN) มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 7.8 ล้านบาท โครงการระบบการทำฟาร์ม
มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับเลือกให้เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายในระหว่าง พ.ศ. 2531 - 2538
ประเทศในเครือข่ายได้แก่ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม จีนและไทย ขอบเขตงานครอบคลุม
ด้านการวิจัย การแลกเปลี่ยนผลวิจัยและการจัดสัมมนาทางชาติหลายครั้ง

2.4.5 โครงการออกแบบ

โครงการลักษณะนี้มี 1 โครงการคือ โครงการออกแบบศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติลาว โดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ปัจจุบันศูนย์วัฒนธรรมก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงห่างจากสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ประมาณ 200 เมตร

2.4.6 โครงการที่ปรึกษาด้านการวางแผนและการปฏิบัติการ

โครงการลักษณะนี้มีแนวโน้มจะขยายตัวมากขึ้น อาจเป็นโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งมีผู้ร่วมโครงการทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ดังนั้นการที่มหาวิทยาลัยหรือบุคลากรในมหาวิทยาลัยเข้าไปร่วมงาน จึงเป็นลักษณะเฉพาะด้านเฉพาะบางส่วนของโครงการเท่านั้น ในปีที่ผ่านมาได้มีการรายงานถึงความร่วมมือในลักษณะนี้เพียง 1 โครงการเท่านั้น คือ โครงการที่ปรึกษาด้านการวางแผนโครงการสาธารณสุขมูลฐานและวางแผนครอบครัว ขององค์การ World Vision Cambodia ปฏิบัติงานที่ประเทศกัมพูชา บุคลากรที่ร่วมโครงการสังกัดคณะสาธารณสุขศาสตร์

2.5 ระยะเวลาโครงการ

ระยะเวลาของโครงการจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของโครงการ โครงการอบรมระยะสั้น มีระยะเวลาดังแต่ 1 วัน ถึง 4 เดือน โดยส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาประมาณ 8 - 30 วัน สำหรับโครงการอบรมระยะปานกลางใช้เวลาตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 1 ปี โครงการหลักสูตรปริญญาโทนานาชาติ มีระยะเวลาการศึกษา 14 เดือน และอายุของโครงการในขั้นต้นรวม 5 ปี สำหรับโครงการระยะยาวที่เป็นโครงการวิจัย หรือโครงการประสานงาน มีระยะเวลาดังแต่ 1 ปี ถึง 9 ปี มีรวมทั้งสิ้น 5 โครงการ ดังข้อมูลโดยสรุปต่อไปนี้

ประเภทโครงการ	ระยะเวลาโครงการ	จำนวนโครงการ
โครงการอบรมระยะสั้น	1 - 7 วัน	7
	8 - 15 วัน	12
	16 - 30 วัน	12
	31 - 120 วัน	5
โครงการอบรมระยะปานกลาง	6 เดือน	2
	1 ปี	3

โครงการอบรมระยะยาว มี 5 โครงการได้แก่	ระยะเวลาโครงการ
- โครงการวิจัยความสนใจการลงทุนและร่วมทุนของนักธุรกิจไทย ที่มีต่อกลุ่มประเทศอินโดจีน	1 ปี
- โครงการภาวะโภชนาการและสุขภาพของหญิงวัยเจริญพันธุ์	5 ปี
- โครงการหลักสูตรปริญญาโทนานาชาติสาขาการจัดการ การพัฒนาระบบ (ระยะแรก)	5 ปี
- โครงการเครือข่ายการศึกษาระบบนิเวศเกษตรระหว่าง มหาวิทยาลัยในภูมิภาค	7 ปี
- โครงการอบรมหลักสูตรระยะสั้นการพยาบาลอนามัยชุมชน แม่และเด็ก (อบรมปีละ 1 รุ่น)	9 ปี

2.6 มูลค่าโครงการ

การให้บริการทางวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้านของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในช่วงเวลาที่สำรวจ (พ.ศ. 2534 - 2537) มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 48.7 ล้านบาท (48,788,667 บาท) โครงการฝึกอบรม ส่วนใหญ่จะใช้งบประมาณต่อการอบรมแต่ละครั้งประมาณ 50,000 - 300,000 บาท แล้วแต่นาของโครงการ แต่ก็มีบางโครงการเช่นการอบรมหลักสูตรดูงานภายใน 1 วัน ซึ่งใช้งบประมาณเพียง 8,000 บาทต่อโครงการ (ตารางที่ 3) โครงการขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป ได้แก่ โครงการอบรมการพยาบาลชุมชนแม่และเด็ก โครงการฟื้นฟูคนพิการทางกายภาพบำบัด โครงการภาวะโภชนาการและสุขภาพของหญิงวัยเจริญพันธุ์ โครงการฝึกอบรมเทคนิคการเว้นระยะการมีบุตร โครงการหลักสูตรปริญญาโทสาขาการจัดการการพัฒนาระบบ โครงการความร่วมมือด้านการฝึกอบรมกับประเทศลุ่มน้ำโขง และโครงการเครือข่ายการศึกษาระบบนิเวศเกษตรระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาค

ตารางที่ 3 จำนวนและอัตราร้อยละของโครงการความร่วมมือ จำแนกตามมูลค่าโครงการ

มูลค่าโครงการ (บาท)	จำนวนโครงการ	ร้อยละ
8,000 - 100,000	10	30.3
100,000 - 500,000	14	42.4
500,001 - 1,000,000	2	6.1
1,000,001 - 5,000,000	3	9.1
5,000,000 - 10,000,000	4	12.1

2.7 แหล่งงบประมาณ

โครงการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากต่างประเทศ มีเพียง 6 โครงการ (ร้อยละ 16) เท่านั้นที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยผ่านกรมวิเทศสหการ ซึ่งทั้งหมดเป็นการฝึกอบรมระยะสั้นที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว และมีงบประมาณต่อโครงการประมาณ 200,000 - 300,000 บาท และมีอีก 2 โครงการที่ได้รับการสนับสนุนทั้งจากรัฐบาลไทยและต่างประเทศร่วมกัน เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเพียงโครงการเดียวที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับคณะในมหาวิทยาลัยขอนแก่น (โครงการศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมการเกษตรโดยผู้ศึกษาดูงานจากประเทศลาว) และมีอีก 1 โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากเอกชนไทย คือโครงการออกแบบก่อสร้างศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติลาว ซึ่งเป็นการที่บริษัทพัฒนาที่ดินได้นำกำไรจากการทำธุรกิจไปสร้างศูนย์วัฒนธรรม (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและอัตราร้อยละของโครงการ จำแนกตามแหล่งงบประมาณ

แหล่งเงินงบประมาณ	จำนวนโครงการ	ร้อยละ
รัฐบาลไทย	6	15.7
ต่างประเทศ	27	71.0
เอกชนไทย	1	2.7
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	2.7
รัฐบาลไทยและต่างประเทศ	2	5.2
ไม่ระบุ	1	2.7

สำหรับแหล่งเงินงบประมาณจากต่างประเทศที่เป็นแหล่งใหญ่ คือ สนับสนุนโครงการจำนวนมากที่สุด และมียอดเงินงบประมาณที่สนับสนุนโดยรวมมากที่สุด คือ องค์กรภาคเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรในต่างประเทศ เช่น Ford Foundation, Sasakawa Peace Foundation, CIDSE, Mennonite Central Committee, World Vision, Handicap International นอกจากนี้ยังมีความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น (JICA), แคนาดา (IDRC), เยอรมัน (GTZ) และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น WHO, FAO, UNFPA เป็นต้น การดำเนินการเป็นการที่มหาวิทยาลัยโดยคณะ ภาควิชา หรือบุคลากร รับเป็นผู้จัดฝึกอบรมหรือดูงานให้ประเทศต่างๆ โดยที่ประเทศเหล่านั้นได้รับทุนจากประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศอื่น มหาวิทยาลัยร่วมมือโดยรับผิดชอบการจัดหลักสูตร การประสานงาน และค่าใช้จ่ายในการบริหารงานและการจัดหลักสูตร

2.8 ปัญหาในการดำเนินงาน

2.8.1 ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัย

หลักสูตรปริญญาโทนานาชาติ MRDM ได้ระบุถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนงานของมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการจัดหลักสูตรนานาชาติ ว่าแม้ว่ามหาวิทยาลัยจะได้ระบุไว้ในนโยบายว่าจะทำมหาวิทยาลัยให้มีความเป็นสากลหรือเพิ่มบทบาททางสากลของมหาวิทยาลัย (internationalization) แต่ในทางปฏิบัติมหาวิทยาลัยยังไม่ได้ให้ความสำคัญแก่การจัดหลักสูตรนานาชาติเท่าที่ควร ขาดแผนงานการพัฒนาระบบที่จะกระตุ้นให้เกิดหลักสูตรใหม่ๆ รวมทั้งการสนับสนุนและใช้ประโยชน์จากหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว เมื่อหลักสูตรนานาชาติมีปัญหาข้อขัดข้อง มหาวิทยาลัยมักยึดกฎระเบียบเดิม ขาดคนที่จะตัดสินใจและสั่งการที่ชัดเจน ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ขาดหน่วยงานและบุคลากรสนับสนุน ทำให้หลักสูตรนานาชาติที่เปิดอยู่เพียงหลักสูตรเดียว (ระดับปริญญา) ต้องรับภาระทั้งหมด ทำให้เป็นภาระที่หนักและมีค่าใช้จ่ายสูงอันเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งต่อการบริหารหลักสูตรและทำให้เกิดหลักสูตรนานาชาติเพิ่มขึ้นเป็นไปได้ยาก

2.8.2 ปัญหางบประมาณ

โครงการร่วมมือทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ได้รับทุนสนับสนุนจากต่างประเทศ มีเพียงส่วนน้อยที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลไทย ปัญหางบประมาณเป็นปัญหาหนึ่งที่หลายโครงการประสบอยู่ ได้แก่ การขาดงบประมาณระยะยาว บางโครงการได้รับงบประมาณน้อย (ไม่ถึงหนึ่งหมื่นบาทต่อการจัดฝึกอบรม 1 ครั้ง) บางโครงการมีโครงการที่น่าสนใจและต้องการทำงานต่อเนื่องแต่ขาดแหล่งทุนสนับสนุน นอกจากปัญหาเหล่านี้ยังมีปัญหาในการติดต่อประสานงานด้านงบประมาณ เช่น ขาดตกลงเรื่องงบประมาณไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความลำบากใจในการทำงาน หรือการเบิกจ่ายทุนมีหลายตอนและไม่ชัดเจนเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เป็นต้น

2.8.3 ปัญหาการประสานงาน

ปัญหาการประสานงานมีทั้งปัญหาในการประสานงานกับแหล่งทุนและองค์กรคู่ความร่วมมือ และการประสานงานกับสถานทูตเกี่ยวกับการขออนุญาตเข้าเมือง

ปัญหาการประสานงานกับแหล่งทุนนั้น นอกจากที่กล่าวข้างต้นเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของข้อตกลงเรื่องงบประมาณ และขั้นตอนการเบิกจ่ายทุน ซึ่งในบางกรณีมีความไม่ชัดเจนและล่าช้าแล้ว ในบางครั้งมีปัญหาเรื่องความล่าช้าในการลงนามในสัญญาความร่วมมือ ทำให้เริ่มโครงการไม่ได้

นอกจากปัญหาการประสานงานกับแหล่งทุนต่างประเทศแล้ว มีโครงการที่ได้รับทุนจากรัฐบาลไทยผ่านกรมวิเทศสหการ จำนวน 3 โครงการ ที่ระบุถึงปัญหาในการประสานงานกับกรมวิเทศสหการ ว่ากรมให้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจนเพียงพอรวมทั้งมีกรณีหนึ่งที่กรมวิเทศสหการ

ประสานงานกับผู้ที่จะมาเข้ารับการอบรมแล้วเกิดความสับสนเรื่องเวลา ทำให้มีปัญหาในการติดต่อและการเตรียมตัวของผู้เข้ารับการอบรม

นอกจากนี้ยังพบว่า การประสานงานกับสถานทูตไทยในต่างประเทศเพื่อให้ออกวีซ่าเข้าเมืองแก่ผู้เข้ารับการอบรมจากบางประเทศ เช่น ประเทศเวียดนาม มีขั้นตอนที่ต้องใช้เวลานาน ประกอบกับระบบการสื่อสารในบางประเทศ เช่น ประเทศเวียดนาม และประเทศลาว ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การประสานงานต้องใช้เวลาและความอดทนเป็นอย่างมาก

2.8.4 ปัญหาเกี่ยวกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ประมาณร้อยละ 84 ของโครงการร่วมมือทางวิชาการทั้งหมดเป็นโครงการฝึกอบรม และปัญหาเกี่ยวกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเป็นปัญหาที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด ดังนี้

(1) ปัญหาการสื่อสารกับผู้เข้ารับการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ภาษาอังกฤษไม่ดีพอ การอบรมที่ใช้ภาษาอังกฤษมักจะมีปัญหา หากใช้ภาษาประจำชาตินั้นๆ ก็จำเป็นต้องใช้ล่าม ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงและทำให้การฝึกอบรมใช้เวลานาน เนื่องจากต้องสื่อสารผ่านล่าม ในกรณีของประเทศลาว ซึ่งมีภาษาพูดใกล้เคียงกับภาษาไทย สามารถสื่อสารกันได้ แต่ผู้เข้ารับการอบรมจะมีปัญหาในการอ่าน และการเขียนภาษาไทย ความเข้าใจศัพท์เฉพาะทางวิชาการทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทยจะมีข้อจำกัดมาก

(2) การคัดเลือกคนส่งมาเข้ารับการอบรมไม่เหมาะสม กล่าวคือ มีปัญหาที่งานหรือสังกัดของผู้เข้ารับการอบรมไม่ตรงกับเรื่องที่อบรม ทำให้อาจนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่

(3) ผู้เข้าอบรมไม่ได้มีความสนใจในเรื่องที่อบรมอย่างจริงจัง

(4) พื้นฐานของผู้เข้าอบรมแตกต่างกัน ทำให้ยากต่อการจัดและการประเมินผล

(5) ผู้เข้าอบรมไม่มาตามที่ตกลง หรือมีการเปลี่ยนตัวผู้เข้าอบรม

2.8.5 ปัญหางานไม่ต่อเนื่อง

เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่ต้องอาศัยแหล่งทุนต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการฝึกอบรมระยะสั้น) จะมีการกำหนดมาล่วงหน้าแล้วว่าจะอบรมในเรื่องอะไร และมีการคัดเลือกตัวผู้เข้ารับการอบรมมาเรียบร้อยแล้ว มหาวิทยาลัยทำหน้าที่จัดฝึกอบรมในกรอบเรื่องและบนพื้นฐานของความสามารถของผู้เข้ารับการอบรมซึ่งจัดสรรมาแล้ว ดังนั้นผู้จัดการอบรมจึงรู้สึกว่าการที่ขาดความต่อเนื่องและขาดแผนระยะยาว

2.8.6 ปัญหาขององค์กรที่ร่วมงานและการวางแผนโครงการ

องค์กรที่ร่วมงานในต่างประเทศส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงผลกำไร (NGO) องค์กรระหว่างประเทศ หรือหน่วยราชการในประเทศเพื่อนบ้านที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก NGO หรือองค์กรระหว่างประเทศ และได้ขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การวิจัย และการวางแผนจากคณะ หรือภาควิชาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น หน่วยงานเหล่านี้ต่างก็มีปัญหาและจุดอ่อนในการทำงาน (และมีข้อดีเช่นกัน แต่มิใช่ประเด็นที่จะกล่าวถึงในที่นี้) จุดอ่อนเหล่านี้ก็มีผลกระทบต่อโครงการความร่วมมือของมหาวิทยาลัยอย่าง

หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น บางโครงการมีการจัดรูปแบบโครงการไม่เหมาะสม ขาดการมีส่วนร่วมจากบุคลากร และจากผู้รับประโยชน์จากโครงการ (เช่นชาวบ้าน) บางโครงการขาดบุคลากรที่มีความสามารถและเอาจริงเอาจังกับงาน ก็จะส่งผลให้การฝึกอบรมที่ทำไปไม่สามารถก่อประโยชน์ได้เต็มที่ บางโครงการองค์กรให้ทุนวางแผนเป็นโครงการขนาดใหญ่ จนอาจเกินกว่าที่ศักยภาพขององค์กรผู้รับทุนในประเทศเพื่อนบ้านจะรองรับได้ บางองค์กรมีการเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ทั้งระดับปฏิบัติการและระดับนโยบายบ่อยๆ จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนแผนอยู่เรื่อยๆ อย่างไรก็ตามเนื่องจากบทบาทของมหาวิทยาลัยและคณะต่างๆ ส่วนใหญ่เน้นบทบาทด้านการฝึกอบรมทางเทคนิค แม้จะรับทราบปัญหา (ซึ่งมีผลกระทบต่องานฝึกอบรม) แต่ก็ไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงเนื่องจากเป็นเรื่องภายในขององค์กร ยกเว้นในบางกรณีที่มีมหาวิทยาลัยเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน หรือในการอบรมด้านการบริการ ก็สามารถเสนอแนวคิดได้

ปัญหา	จำนวนโครงการที่ประสบปัญหา	ร้อยละ
1. นโยบายของมหาวิทยาลัยไม่ชัดเจน	1	2.4
2. ปัญหางบประมาณ - ขาดแหล่งทุนสนับสนุน - ขาดงบประมาณระยะยาว - งบประมาณน้อย - ขาดกลองงบประมาณไม่ชัดเจน - การเบิกจ่ายทุนมีหลายขั้นตอนและไม่ชัดเจน	7	17.1
3. ปัญหาการประสานงาน - การลงนามในสัญญาล่าช้า - การติดต่อใช้เวลานาน - กรมวิเทศสหการให้ข้อมูลไม่ชัดเจน - กรมวิเทศสหการประสานงานกับผู้รับการอบรมผิดพลาด - การติดต่อกับสถานทูตไทยใช้เวลานาน - ขาดบุคลากรประสานงาน	6	14.7

ปัญหา	จำนวน โครงการที่ ประสบปัญหา	ร้อยละ
4. ปัญหาเกี่ยวกับผู้เข้ารับการอบรม - ปัญหาการสื่อสาร (ภาษา) - การคัดเลือกคนเข้ารับการอบรมไม่เหมาะสม - ผู้เข้ารับการอบรมไม่สนใจเรียนรู้อย่างจริงจัง - ผู้เข้ารับการอบรมไม่มาตามที่ตกลง - มีการเปลี่ยนตัวผู้เข้ารับการอบรมกะทันหัน - พื้นฐานความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมต่างกัน	19	46.4
5. ปัญหาขององค์กรที่ร่วมงานและการวางแผนโครงการ - จัดรูปแบบโครงการไม่ดี - เปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่บ่อย, ปรับแผนบ่อย - โครงการใหญ่เกินกว่าศักยภาพและความต้องการของ ผู้รับทุน - ระยะเวลาอบรมสั้นเกินไป	8	19.5